

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

פרשת בעל מום לקרבן

[מז]

(כב, יח) דָּבַר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל
נְדָרֵיהֶם וּלְכָל נְדֻבוֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לַעֲלֹה:

מדוע כתוב "הגר בישראל" ובכל מקום כתוב הגר בקרבך, בתוככם וכדו'

(כב, יח) ומן הגר בישראל. וכן בפרשת קדושים (כ, ב). דבכל
מקום מדבר על הגר עצמו, כתוב הגר בקרבך, בתוככם, אבל כאן
מדבר, שאהרן ובניו לא יקריבו קרבנו במום, לכן שמצוה על
אחרים כתוב בישראל, וכן בקדושים (שם), דמזרעו נתן למולך,
עם הארץ ירגמוהו באבן, אמר, הגר הגר בישראל, ופשוט².

[מח]

(כב, יט) לְרִצְוֹנְכֶם תְּמִים זָכַר בְּבִקְרַת בְּכֻשָׁבִים וּבְעֵזִים:

מדוע מום אינו פוסל בעוף

(כב, יט) תמים זכר בבקר בכשבים כו'. אין תמות וזכרות בעוף
(קידושין כד, ב). הענין³, דבאבות, מיום שנימול אברהם אבינו

והוא מצוה על ישראל שירגמו אותו באבן, לכן כתוב הגר בישראל. ומבואר
הכל בסייעתא דשמיא.

² תמצית דבריו: הטעם שכתוב כאן הגר בישראל, ובכל מקום
כתוב הגר בקרבך, או הגר בתוככם, דבכל מקום שמצוה על הגר
מצוות התורה, כתוב בקרבך [שאינו נבדל ממך בכל חיובי
המצוות], אבל כשמצוה על אחרים על הגר, כגון כאן, שמצוה על
בני אהרן שלא יקריבו בעל מום מגר, כתוב הגר בישראל.

[מח]

³ [מח] (כב, יט) "לְרִצְוֹנְכֶם תְּמִים זָכַר בְּבִקְרַת בְּכֻשָׁבִים וּבְעֵזִים" ע"כ. ויש
לדקדק מדוע כתוב "בבקר בכשבים בעזים", די לכתוב "תמים זכר". ופירש
רש"י בקידושין (כד, ב ד"ה ואין) דמכאן למדו חז"ל (שם), דאין תמות
וזכרות בעוף, דהיינו ששעף כשר גם בעל מום וגם נקבה, אבל צריך טעם
בוה, מדוע אין דין בעל מום בעוף.

(כב, יז-יח) - (יז) וַיִּדְבֹר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר: (יח) דָּבַר אֶל אֶהֱרֹן
וְאֶל בְּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל
וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל נְדָרֵיהֶם וּלְכָל נְדֻבוֹתָם
אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לַעֲלֹה: (יט) לְרִצְוֹנְכֶם תְּמִים זָכַר בְּבִקְרַת בְּכֻשָׁבִים
וּבְעֵזִים: (כ) כָּל אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרִיבוּ כִּי לֹא לְרִצְוֹן יִהְיֶה לָכֶם:
(כא) וְאִישׁ כִּי יִקְרִיב זֶבַח שְׁלָמִים לַה' לְפָלֵא נֶדֶר אוֹ לְנִדְבָה בְּבִקְרַת
אוֹ בְצֹאן תְּמִים יִהְיֶה לְרִצְוֹן כָּל מוּם לֹא יִהְיֶה בּוֹ: (כב) עֹנֶת אוֹ
שָׁבוֹר אוֹ חָרוּץ אוֹ נִבְלֵת אוֹ גֵּרֵב אוֹ זִפְתָּה לֹא יִקְרִיבוּ אֵלֶּה לַה' וְאִשָּׁה
לֹא תִתְּנוּ מֵהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַה': (כג) וְשׂוֹר וְשֶׁה שְׂרוּעַ וְקְלוּט נִדְבָה
תַעֲשֶׂה אֹתוֹ וּלְנֶדֶר לֹא יִרְצֶה: (כד) וּמַעֲוֹד וְכִתּוֹת וְנִתּוּק וְכִרּוֹת לֹא
תִקְרִיבוּ לַה' וּבְאַרְצְכֶם לֹא תַעֲשׂוּ: (כה) וּמִיַּד בֶּן נֶכֶד לֹא יִקְרִיבוּ אֶת
לֶחֶם אֱלֹהֵיכֶם מִכָּל אֵלֶּה כִּי מִשְׁחַתֶּם בָּהֶם מוּם בָּם לֹא יִרְצוּ לָכֶם:

פסקאות: מז - נג

¹ [מז] (כב, יח) "דָּבַר אֶל אֶהֱרֹן וְאֶל בְּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם
אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִקְרִיב קִרְבָּנוּ לְכָל נְדָרֵיהֶם
וּלְכָל נְדֻבוֹתָם אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לַה' לַעֲלֹה" ע"כ. הנה כתוב "הגר בישראל", וכן
הוא בפרשת קדושים (ויקרא כ, ב) "וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל תֹּאמַר אִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִתֵּן מִזְרְעוֹ לְמַלְכָּה מוֹת יוֹמֶת עִם הָאָרֶץ
יִרְגְּמֻהוּ כָּאָבֶן". ויש לדקדק הא בכל מקום בתורה כשכתוב הגר, כתוב "הגר
בתוככם" (שמות יב, מט, ועוד), "והגר אשר בקרבך" (דברים כו, יא, ועוד)
וכדו', ומדוע כאן ובפרשת קדושים כתוב "הגר בישראל".

ונראה, דבכל מקום שהתורה מדברת מהגר בעצמו, דהיינו שהתורה מצוה
על הגר מצוה התורה, כותבת הגר אשר אתכם, ללמד שהגר אינו חלוק מכם
במצוות התורה, אלא הוא אחד מכם ובתוככם בכל מצוות התורה, לכן
התורה כותבת "בתוככם" "בקרובך" וכדו', אבל כשהתורה מצוה את ישראל
על הגר, אז כתוב הגר בישראל, כגון כאן שהתורה מצוה על בני אהרן שלא
יקריבו קרבן בעל מום מן הגר, כתוב הגר בישראל, וכן בפרשת קדושים
כתוב הגר בישראל, כיון שעולה על אשר יתן מזרעו למולך ירגמוהו באבן,

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

ט, ה), ולכן, כמו דמום לא פסול להם בקרבנותיהם, כן היו ערלים כשרים להקריבן, דערלות הוא כמום, דכמו שאמר לאברהם (בראשית יז, א) והיה תמים, כמו שביארנו לעיל (לך לך, פסקא לט), דעשה קרב כמקריב (זבחים טז, א). ודו"ק⁴.

זה באמת נאסרו ישראל לאחר מילת אברהם בעלי מום. אבל עוד צריך טעם, מדוע לאחר שמל אברהם יצא מכלל בן נח, מה ענין המילה לזה. אבל הביאור בזה, דהנה ה' אמר לאברהם במצות המילה (בראשית יז, א) "וְיְהִי אַבְרָם בֶּן תְּשָׁעִים שָׁנָה וְתִשַׁע שָׁנִים וַיְרֵא ה' אֶל אַבְרָם וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי אֵל שְׁדֵי הַתְּהֵלֶף לְפָנַי וְיְהִיה תָּמִים", ומוכח מזה דכשהיה ערל הרי הוא בעל מום, ורק על ידי המילה נעשה תמים, כמו שמבואר בפרשת לך לך (פסקא לט) ואמרו חז"ל בזבחים (טז, ב) דיש להשוות בין המקריב לקרב, ובזה הכל מבואר, דהנה בני נח ערלים מותרים להקריב קרבן, דהרי כולם היו ערלים והקריבו קרבנות לפני מצות מילה, וכיון שערל הוא בעל מום, לכן הותר בעל מום לבני נח, שהם עצמן בעלי מום וקרבנותיהם בעלי מום.

אבל כשמל אברהם ונעשה תמים, גם קרבנו צריך להיות תמים, לכן לאחר מילת אברהם יצא מכלל בן נח לענין קרבן, דכשם שהוא נעשה תמים גם קרבנו חייב להיות תמים בלא מום, ולכן אפילו בכמה ערל אסור להקריב, דאיחא בזבחים (טז, א) דבעל מום פסול גם בכמה, ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁴ תמצית דבריו: הטעם שמום פוסל רק בבקר ובצאן ולא בעוף, כיון שקרבן עוף הותר רק לבני נח, שהיו ערלים, וערל הוא בעל מום, ודין המקריב הקרב שוים, שכשם שהם ערלים בעלי מום גם קרבנן בעלי מום, אבל לאחר שמל אברהם נאסר להקריב בעל מום, שנעשה תמים במילה, ולכן לא הקריבו עוף, דהוא קרבן של בן נח, והותר להם לאחר מתן תורה, אבל עיקרו הוא קרבן בן נח, וכשם שבן נח מותר בבעל מום, גם קרבן עוף שהוא של בן נח, מותר בבעל מום.

[מט]

ויצא מכלל בני נח, לא הקריבו עופות, וכן בסיני (שמות כד, ה) ובמילואים (שמות פרק כט) לא הקריבו עוף, ונשאר עליהם דין קרבנות בן נח, דבהו לא פסול רק מחוסר אבר (שם), וכמו דילף מנח (עבודה זרה ה, ב). ויעויין תוס' חולין כג, א (ד"ה תמות) בזה. וכמאן דאמר פסח מצרים היו דקין פוסלין בו (ירושלמי פסחים

ונראה, דהנה מצאנו שנח הקריב קרבן עוף כדכתיב (בראשית ח, כ) "וַיִּבֶן נֹחַ מִזְבֵּחַ לַה' וַיִּקַּח מִכָּל הַבְּהֵמָה הַטְּהוֹרָה וּמִכָּל הָעוֹף הַטְּהוֹר וַיַּעַל עֹלֹת בְּמִזְבְּחֹךָ", וכן אברהם אבינו הקריב עופות בכרית בין הבתרים, דכתיב (בראשית טו, ט) "וַיֹּאמֶר אֵלָיו קָחָה לִּי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאַיִל מְשֻׁלֶּשׁ וְתֹר וְגֹזֶל", ועיין במדרשים שהיה זה קרבנות, אבל לאחר מכן לא מצאנו שהקריבו עופות, לא אברהם אבינו ולא שאר האבות, וכן לא בסיני (שמות כד, ה) ולא במילואים (שם, פרק כט) לא הקריבו עופות, ורק לאחר מתן תורה כתבה תורה על הקרבת העופות, והטעם בזה, דקרבן עוף הוא קרבן שהותר רק לבן נח, ולכן לאחר שאברהם אבינו מל את עצמו ויצא מכלל בן נח נאסרו בקרבן עוף, ולכן לא הותרו בקרבן עוף אלא לאחר מתן תורה, שבאו לכלל ישראל ממש, אז הותר להם להקריב קרבן עוף של בני נח, אבל בעיקרו הוא קרבן של בן נח. גא. ה. ולא מבואר מדוע כשבאו לכלל ישראל הותר להם קרבן של בן נח].

ועל פי זה מבואר הכל, דבקר וצאן שאינו קרבן מיוחד לבן נח, אסור בעל מום, דישראל אסורים בבעל מום, אבל עוף שהוא קרבן של בן נח, ובן נח לא נאסר בבעל מום, לכן בעוף אין איסור בעל מום, אבל מחוסר אבר אסור אפילו בעוף כמבואר בקידושין שם, והטעם שמחוסר אבר נאסר בעוף אף על פי שהוא קרבן בן נח, כיון שגם בן נח אסור להקריב מחוסר אבר כדאיתא בעבודה זרה (ה, ב), דלמדו מקרבן של נח שאסור במחוסר אבר, וז"ל עבודה זרה (ה, ב) "א"ר אלעזר, מנין למחוסר אבר דאסור לבני נח, דכתיב (בראשית ו, יט) ומכל החי מכל בשר שנים מכל וגו', אמרה תורה הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה" ע"כ. ואם תאמר מדוע צריך שני לימודים, גם מבן נח וגם בקידושין, כבר עמדו בזה רבותינו בעלי התוס' בחולין (כג, א ד"ה תמות), עיין שם.

ואם תאמר, הא איכא מאן דאמר בירושלמי פסחים (ט, ה) דסבירא ליה דבקרבן פסח הותר דקים, והיינו בעלי מום, ומה שכתוב בתורה דקרבן פסח מצרים צריך להיות תמים היינו שלא יהיה מחוסר אבר (שם), אם כן חזינן דישראל היה דינם כבני נח לאחר מילת אברהם, ומדוע לא הקריבו עופות. יש לומר, דדברינו הם אליבא דמאן דאמר דנאסר דוקין בקרבן פסח, ולפי

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

מדוע כתוב לפלא נדר, ולעיל בעולה כתוב רק כי יקריב

(כב, כא) ואיש כי יקריב זבח שלמים וכו', כל מום לא יהיה בו. הקדים⁵ ההקרבה מוכח, דכבר היה קדוש, ואמר שלא יהיה בו מום, פירוש, שלא יתהוה בו מום אחר ההקדש (חולין קל, א. ועוד). וכתבה התורה לפלא נדר או לנדבה, פירוש, דלגבי שחטי

טז ב) שאסר בשר תאווה לישראל במדבר, ולא יאכלו רק שלמים שיעשו על מזבח ה', ולכך אמר, שכל מי שישחוט משלשת מיני הבהמות אשר מהן יביאו כל הקרבנות, שהם שור וכשב ועז, שיביאום כולם אל פתח אהל מועד ויעשו אותם זבחי שלמים ולהקריב החלב והדם על מזבח ה', ואז יאכל הוא הבשר כמשפט. ואמר שאם ישחטם במקום אחר יהיה חייב כרת" עכ"ל. וכיון שנתבאר שכל בהמה במדבר היתה עומדת לקדשים, וחייב כרת אם שוחט בחוץ אפילו שלא הקדישו, הוה אמינא דהיו אסורים להטיל מום בבחמתם, לפיכך דקדק הכתוב לומר דאסור מום הוא רק כאשר הקדיש את הבהמה לה' לפלא נדר או לנדבה, אבל כל זמן שהבהמה אינה הקדש מותר להטיל מום בה.

ואם תאמר, כיון דאם שחטן בחוץ חייב כרת, איך מותר להטיל מום בקדשים. אבל הביאור בזה, דהנה כתב הרמב"ם (שחיטה ד, יז) וז"ל "כשהיו ישראל במדבר לא נצטוו בשחיטת החולין, אלא היו נותרין או שוחטין ואוכלין כשאר האומות. ונצטוו במדבר, שכל הרוצה לשחוט, לא ישחוט אלא שלמים, שנאמר איש איש מבית ישראל אשר ישחט שור וגו' ואל פתח אהל מועד וגו' למען אשר יביאו וגו' וזבחו זבחי שלמים לה' וגו', אבל הרוצה לנחור ולאכול במדבר היה נותר" עכ"ל. [ובביאור שיטת הרמב"ם עיי' אור שמח שם, ואין כאן המקום להאריך בזה]. הנה מבואר דלא חייב כרת על שחיטת חוץ אלא אם שחט, אבל לנחור היה מותר אף במדבר. וכן כתוב התוס' בחולין (יז, א ד"ה רבי עקיבא) וז"ל "ומיהו קשה, דהוה ליה לאוקומי קרא דהיתר נחירה בבעלי מומין דלא חזו להקריבה".

ולפי זה מבואר היטב מדוע מותר להטיל מום כל זמן שלא הקדישו, דכיון שמותר לנחור ולאכול בחוץ, מותר להטיל מום וינחור בחוץ ויאכלו, אבל אם יפליא נדר או נדבה ויהיה אסור בשחיטה בחוץ, אז אסור להטיל מום, דאם יטיל מום לאחר שכבר הקדישו לה' חייב פדיון, דהא קדשים הם, לכן אסור להטיל מום שהוא כבר בהמת קדשים שאין לאוכלה אלא בשחיטה של קדשים וצריך פדיון, ומיושב דקדוק ג'.

ובזה מבואר מדוע חלקן הכתוב לב' פרשיות, דבהמות ישראל חולין לא היו עומדות במדבר רק לקרבן שלמים, כיון דבשר תאווה הותר להם על ידי

[מט]

(כב, כא) ואיש כי יקריב זבח שלמים לה' לפלא נדר או לנדבה בפקדו או בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו:

⁵ [מט] (ויקרא כב, כא) "ואיש כי יקריב זבח שלמים לה' לפלא נדר או לנדבה בפקדו או בצאן תמים יהיה לרצון כל מום לא יהיה בו" ע"כ. ויש לדקדק: א. מדוע הקדים הקרבה להקדש, דכתיב "כי יקריב", והיינו הקרבה למזבח, ולאחר מכן כתיב "לפלא נדר" שהוא הקדש. ב. כיון דכבר כתב "תמים", מדוע חוזר וכותב "כל מום לא יהיה בו". ג. מדוע כתוב "לפלא נדר או לנדבה", די לכתוב שכשיקריב יהיה תמים, ומדוע מאריכה התורה בביאור הענין שיהיה לפלא נדר. ד. מדוע חילק הכתוב דיני מום לשני פרשות, עולה (פסוק יח-כ) ושלמים (כא-כב). ה. מדוע שינה בלשון הכתוב, דבעולה כתב רק לשון הקרבה, כדכתיב "אֲשֶׁר יִקְרִיבוּ לָהּ לְעֹלָה: (יט) לְרִצְוֹנְכֶם תָּמִים זָכַר בְּפִקְדָּיִם וּבְעֵזִים", ובשלמים מאריך לפרש כי יפליא נדר כו'.

ונראה, דלימדה תורה כאן הרבה הלכות בדיני קרבנות, א' דאיתא בחולין (קל, א ועוד) דאפילו אם הקדיש תמים, ונפל בו מום לאחר שהקדישו, אסור בהקרבה, לכן הקדים הכתוב כי יקריב לפלא נדר, לומר, דאפילו אם הקדישו תמים, אסור להקריב אם יש בו מום, ולכן חוזר ומדקדק הכתוב ואומר "כל מום לא יהיה בו", היינו בלשון עתיד, דאפילו לאחר שהקדישו לא יהיה בו מום בעתיד לאחר מכן, ומיושב דקדוק א' ב'.

והנה מבואר בחולין (טז, ב) דנאסר להם בשר תאווה במדבר, ולא הותר לאכול בשר אלא לאחר שהקדישו אותם לשלמים, ואכלו בשר השלמים, וכיון שסתם בהמתם היו עומדות לשלמים, אם שחט בחוץ, אפילו עוד לא הקדישו חייב על שחוטיו חוץ, כמו שמורה פשט הכתוב דכתיב (ויקרא יז, ג-ד) "אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יִשְׁחַט שׁוֹר אִו כֶּשֶׁב אִו עֵז בְּמִחְנֶה אִו אֲשֶׁר יִשְׁחַט מִחוּץ לְמִחְנֶה: (ד) וְאֵל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא יָבִיאוּ לְהַקְרִיב קָרְבָּן לָהּ לִפְנֵי מִשְׁפַּח ה' דָּם יִחְשָׁב לְאִישׁ הָהוּא דָּם שִׁפְפָה וְנִקְרַת הָאִישׁ הָהוּא מִקְרָב עֲמוֹ", ולא כתוב דאיירי במקדיש, שמע מינא דבכל סתם בהמה במדבר שלא הביא לשחוט בקודש חייב כרת, וכן ביארו בוויקרא רבה (ויקרא רבה, אחרי מות פרשה כב), וז"ל "תני רבי ישמעאל, לפי שהיו ישראל אסורין בבשר תאווה במדבר, לפיכך הזהיר הכתוב שיהו מביאין קרבנותיהן לכהן" ע"כ, וכן מפרש הרמב"ן (שם) וז"ל "והנכון בפרשה, מה שהזכירו רבותינו (חולין

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[ג]

כב, כב) עֲוֹרָת או שְׁבוּר או חֲרוּץ או יִבְלֵת או גִּבּוּ או יִלְפֵת לא תקריבו אֵלָהּ לַה' וְאִשָּׁה לֹא תִתְּנוּ מִהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַה':

מדוע כתוב "ואשה לא תתנו מהם על המזבח"

כב, כב) ואשה לא תתנו מהם על המזבח. בתורת כהנים⁷ (פרשה ז, תחילת פרק ז, פסקא ד) על המזבח, זה הדם. סתם ספרא רבי יהודה (סנהדרין פו, א), ורבי יהודה סבר זבחים דף נט, א דמקטירין על הרצפה, ששלמה קידש תוך החצר (מלכים-א, ח, סד), ומודה בדמים דבעי על המזבח (זבחים, שם), ולכן אמר, על המזבח, וזה בזריקת דמים דוקא, דבעינן דוקא מזבח, אבל אשה, זה הקטרת איברים ואימורים, לא בעינן מזבח דוקא. ועיין גמ', ודו"ק. זה אמר חתני (שיחיה) ז"ל⁸.

אריכות הלשון "ואשה לא תתנו מהם על המזבח". ואמרו בתורת כהנים (פרשה ז, תחילת פרק ז, פסקא ד) [ומבאר גם בתמורה ו, ב], וז"ל "ואשה לא תתנו מהם, אילו החלבים כו'. על המזבח, זה הדם". מבואר, דבא הכתוב ללמד, הן על איסור הקטרת חלבים של בעלי מום, והן על זריקת דם של בעל מום. אבל יש לדקדק, מדוע זריקת דם נלמד מעל המזבח, ומלא חתנו, חלבים. ומבאר חתנו של המשך חכמה [הוא הגאון בעל זרע אברהם זצ"ל] דהנה איתא בסנהדרין (פו, א) דסתם ספרא הוא רבי יהודה, ורבי יהודה לשיטתו בזבחים (נט, א) [בנדפס ס, והוא טעות סופר] דאמרו שם שמותר להקטיר על הרצפה, כיון ששלמה המלך קידש את חצר העזרה, ואמרו שם דמודה רבי יהודה שזריקת דם היא דוקא על המזבח, שלא קדשו את הרצפה להיות כמזבח ממש אלא לענין הקטרה בלבד, ולא לזריקת דם.

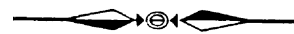
ועל פי זה הכל מבואר, דעל הקטרת החלבים למדוהו מדכתיב אשה לא תתנו מהם, דאין צריך דוקא מזבח, אבל מעל המזבח למדו זריקת דם, דאינה אלא על המזבח בלבד. ומבואר בסוגיא שם באריכות ענין זה, ואין כאן המקום. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁸ תמצית דבריו: ויש לדקדק, מדוע כתוב "ואשה לא תתנו מהם על המזבח", ובספרא אמרו דבא ללמד על הקטרת חלבים, ומדכתיב על המזבח, מלמד זריקת דם. והטעם בזה, דרצפת העזרה קדושה להקטר חלבים, אבל זריקת דם הוא רק על

חוץ במדבר, שהיו אסורין בבשר תאוה (חולין טז, ב), והיו כל בהמות שלהם דין שלמים, שאפילו אם שחטן בחוץ היה חייב עליהן משום שחוטין חוץ, כמורה פשט הכתוב (ויקרא יז, ג-ד), וכמו שביארו במדרש רבא (ויקרא כב, ז), ויעויין רמב"ן פרשת אחרי (ויקרא יז, ב, ד"ה אל אהרן) דברי נועם. ולכן כאן במומין אמר, שרק כשיפליא נדר או נדבה ויקדיש לה', אבל בהמת חולין, אף על פי דלהקרה קאי, מכל מקום שרי להטיל בו מום, דכיון דיפול בו מום, יהיו מותרין לנחור ולאוכלו, וכמו שפסק רבינו (שחיטה, ד, יז), ויעויין תוס' חולין יז, א (ד"ה רבי עקיבא) ודו"ק, לכן כתב, דרק כי יפליא, ויפרישו להקדש לשם ה' לשלמים, אז מוזהר מלהטיל בו מום, דאז בעי פדיון, אבל חולין במדבר שנפל בו מום לא היה צריך פדיון, רק נחרו ואכלו. ודו"ק. לכן לא כתב לפלא נדר רק בשלמים, שכל בהמות של חולין במדבר היו עומדות לשלמים. ולא כתב בעולה (פסוק יח) רק אשר יקריבו לחודא, וברור⁶.

קרבן, וזה רק שלמים שנאכלים לבעלים, אבל עולה אינו אלא אם מקדיש, לזה חילקן, דבעולה כתב סתם הקרבה לבר, דרק על ידי הקדש שייך ענין בעל מום, אבל בשלמים הוה אמינא דאפילו אם לא הקדיש אסור להטיל מום, לכן חילקן הכתוב, ומפרש כי יפליא, כמבואר לעיל, ומיושב דקדוק ד' ה'. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

⁶ תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב לפלא נדר, ולעיל בעולה כתוב רק כי יקריב. והביאור בזה, דנאסר להם בשר תאוה במדבר אלא אם יקריבו שלמים ויאכלו הבשר, וכיון שסתם בהמתם לשלמים וחייב אפילו כרת על שחיטתן בחוץ, הוה אמינא דאסור להטיל בהם מום, קא משמע לן קרא דמותר, כיון שלא נאסר חוץ אלא לשחטן, אבל מותר לנחור בחוץ, אבל בקרבן עולה לא שייך איסור מום אלא בהקדש, דסתם בהמתם לא עומדת לעולה, לכן כתיב כי יקריב.

[ג]

⁷ [ג] כב, כב) עֲוֹרָת או שְׁבוּר או חֲרוּץ או יִבְלֵת או גִּבּוּ או יִלְפֵת לא תקריבו אֵלָהּ לַה' וְאִשָּׁה לֹא תִתְּנוּ מִהֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לַה' ע"כ. ויש לדקדק, מהו

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

[נב]

כב, כה) ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מפל אלה פי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם:

מדוע כתוב "את לחם אלוקים"

כב, כה) ומיד בן נכר לא תקריבו כו'. הרמב"ן¹¹ בהשלמתו למנין המצוות, לא תעשה ח', כתב, שנמנעו שלא לקבל שקלים מן העכו"ם, ולא נצרף אותם עמנו בקרבנות צבור, והוא אמרו יתעלה, ומיד בן נכר לא תקריבו כו'. והנה בתלמודין לא נזכר כלל הך

[נב]

¹¹ [נב] כב, כה) "ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מפל אלה פי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם" ע"כ. ויש לדקדק, מדוע כתוב "את לחם אלוקים", די לכתוב "לא תקריבו - אלה", דהיינו דבא לומר שאפילו מיד גוי אסור להקריב בעל מום, ובספרא למדו מכאן דבא הכתוב ללמד עוד דבר, שאסור לקבל שקלים מגויים להיות שותפים בתמיד, והביאו הרמב"ן בהשלמת המצוות וז"ל (השגות הרמב"ן לספר המצוות, שכחת הלאוין, מצוה ח) "המצוה השמינית, שנמנענו שלא נקבל שקלים מן הגוים, ולא נצרף אותם עמנו בקרבנות הצבור כגון התמידין והמוספין וזולתם. והוא אמרו יתברך (אמור כב) ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם. וזה מקרא מחוייב הדרשה, שהיה די באמרו ומיד בן נכר לא תקריבו אלה כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם, ולפיכך באנו הפירוש המקובל, כי לחם אלהיכם רומז לתמיד, שנאמר בו (פנחס כח) את קרבני לחמי. ואמר, ומיד בן נכר לא תקריבו לחם אלהיכם, ומכל אלה, כלומר, ולא תקריבו אלה כי משחתם בהם מום בם. ואמר לכם, ללמד, שאם נקבל מהם שקלים, יפסלו התמידין ולא יירצו לנו, מפני שחלקם פסל את הכל. ולשון ספרא (פרשה ז, תחילת פרק ז, הלכה יב) מנין שאין מקבלים שקלים מן הגוים, תלמוד לומר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה, אין לי אלא תמידין שהם קרויין לחם, שנאמר את קרבני לחמי לאשי, שאר כל קרבנות הצבור מנין, תלמוד לומר מכל אלה" עכ"ל.

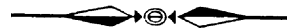
[נא]

כב, כד) ומעוף וכתות ונתוק וקריות לא תקריבו לה' ובארצכם לא תעשו:

מדוע כתוב מעוף כו' בלאו נפרד

כב, ב) אלא לא תקריבו, דמעוף⁹ למאי אתאי, מפנין לבמת יחיד (תמורה ז, א). נראה דדריש לא תקריבו לה' ובארצכם, הוא שלא יקדישו לה', ובארצכם, היינו במה שבארצכם, וקאי למעלה ולמטה, כמו בבא מציעא סא, א יעויין שם¹⁰.

המזבח.

[נא]

⁹ [נא] כב, כד) ומעוף וכתות ונתוק וקריות לא תקריבו לה' ובארצכם לא תעשו" ע"כ, ויש לדקדק, מדוע לא כולל הכתוב מומין אלו בכלל המומין דלעיל, ולא היה צריך לכתוב במיוחד לא תקריבו לה', ומבואר בתמורה ז, א) דנחלקו התנאים מה בא הכתוב ללמדנו, ורבנן סברי דבא ללמד דאפילו בכמת יחיד אסור להקריב בעל מום. אבל צריך ביאור, הא כתיב "לא תקריבו לה'", ומשמע בבית המקדש, ואין נפרש הכתוב הפך ממשמעות הכתוב. ונראה, דהא דכתיב ובארצכם לא תעשו, דבא ללמד שאסור לסרס, עולה גם על ההקרה, דכך פירושו "לא תקריבו לה'", בבית המקדש, "ובארצכם", היינו בכמה שבארצכם, גם לא תקריבו. "ובארצכם לא תעשו" הוא איסור סירוס, ותיבת "ובארצכם" עולה למעלה ולמטה. ואל תתמה על זה, דכך דרשו חז"ל בבבא מציעא (סא, ב) על הפסוק (ויקרא כה, לו) "את כסףך לא תתן לו בנפשך ובמרבית לא תתן לו בנפשך", דנשך וריבית יש בין כסףך ובין באוכל, דהכי קאמר קרא 'את כסףך לא תתן לו בנשך ובמרבית, ובנשך ובמרבית לא תתן אכלך' ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹⁰ תמצית דבריו: הא דכתיב פסוק מיוחד למעוף כו' לא תקריבו כו', אמרו חז"ל, דבא ללמד, שאפילו בבמת יחיד אסור להקריבו. ואע"פ דכתיב "לא תקריבו לה'", יש לומר, דבארצכם עולה גם למעלה, דהיינו לא תקריבו לה' בבית המקדש, וגם לא בארצכם, היינו בבמת יחיד, דארצכם עולה למעלה ולמטה.

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

צריך קרא למעטינהו. ודו"ק. ועיין בחידושי למנחות עג (אין תחת ידינו)¹².

[נג]

כב, כה) ומיז בן נקר לא תקריבו את לחם אלהיכם מפל אלה פי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם:

מדוע כתוב "כי משחתם בהם מום בם"

כח, ו) "עלת תמיד העשיה פהר סיני לרית נחח אשה לה", ואינו יכול לעשות שליח לקדש את קרבנו לה, אם כן פשיטא דלרבי שמעון אם גויים ישתתפו בקרבן התמיד, יפסלו את הקרבן, וכיון דהלכה כרבי שמעון, אין צריך קרא ללמד שאינו נעשה שותף בקרבנות התמיד, לכן בתלמוד דידן לא הביאו דרשה של הספרא, אבל הספרא הולך בשיטת רבי יוסי דקדשי גויים נקראים קדשי ה', ולכן מועלים בהם וחייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא, לכן לפי רבי יוסי צריך קרא ללמד שאין מקבלים מהם מעות לקרבן התמיד, ומיושב מדוע הרמב"ם לא הביא דרשה זו, דאין צריך קרא ללמד זאת, [א. ה. וצריך באמת ביאור לפי שיטת רבי שמעון, מה דרשינן מהא דכתיב כאן "את לחם אלוקיהם", ורבינו לא ירד ליישב זאת, דלא בא אלא ליישב שיטת הרמב"ם מהשגת הרמב"ן], ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

¹² תמצית דבריו: יש לדקדק, מדוע כתוב את לחם אלוקיכם, ולמדו מכאן בספרא שגוי אינו יכול להיות שותף בקרבן התמיד, שנקרא לחם. אבל הרמב"ם לא הביא דרשה זו, ואינה בכל הש"ס, כיון דהלכה כרבי שמעון שקדשי גויים אין מועלים בהם, ואין חייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא, והטעם בזה, כיון שאינם קדשי ה', ולפי שיטתו פשיטא דאין יכולים גויים להיות שותפים בקרבן התמיד, דכתיב ביה ריח ניחוח אשה לה, וספרא סובר כרבי יוסי דהם קדשי ה' ומועלים בהם, לכן צריך דרש זו.

[נג]

דרשא דספרי, ועיקרו קאי, שלא להקריב בקרבנם בעל מום, והביאו רבינו במצוה (לא תעשה) צו, עיין שם, וכן דרשו בתמורה ז, א באורך, וזה פשטא דקרא. ואולי יתכן להיות, כי לרבי שמעון בזבחים מה, א, דקיימא לן כותיה, דקדשי עכו"ם אין מועלין בהם ואין חייבין עליהם משום פיגול ונותר כו', דלאו קדשי ה' המה, אם כן, איך יהיה סברא דקרבנות צבור, שהם אשה ריח ניחוח תמיד לה' (במדבר כח, ו), יבא בהשתתפות העכו"ם, חלילה לומר כן, והתורת כהנים קאי אליבא דרבי יוסי (שם), דסובר דמועלין בהן וחייבין משום פיגול כו', וקדשי ה' המה, לכן

אבל יש לעיין בזה, מדוע לא הביאו רבותינו בתלמוד דרשה זו, ומוכח דלא סבירא להו דרשה זו, דעיקר הכתוב בא ללמד שאסור להקריב בעל מיד גויים, והביאו הרמב"ם בספר המצוות (לא תעשה, צו) וז"ל "והמצוה הצ"ו היא שהזהירנו מהקריב קרבנות גוים כשהם בעלי מומין, ולא נאמר, אחר שהוא גוי נקריב בעבורו בעל מום. והוא אמרו יתעלה (אמור כב) ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה. ומי שעבר והקריבו גם כן לוקה" עכ"ל, וכן בתמורה (ז, א) הביאו פסוק זה, ללמד, שאפילו מבין נח אסור להקריב בעל מום, דסלקא דעתך אמינא, דכיון דבן נח בכמה שלו מותר להקריב בעל מום, דדוקא מחוסר אבר אסור, והוה אמינא דגם בבית המקדש נקריב בעל מום של בן נח, קא משמע לן קרא דאסור, וצריך ביאור מדוע באמת לא הביאו דרשה זו.

ונראה, דהנה נחלקו רבי שמעון ורבי יוסי בזבחים (מה, א) אם יש מעילה בקדשי גויים, ואם חייבים עליהם משום פיגול נותר וטמא, דרבי שמעון אומר שאין חייבים, ורבי יוסי אומר שחייבים, ונודחקו המפרשים בטעמי מחלוקתם, עיין בתוס' יום טוב], ונראה, דשורש מחלוקתם היא, האם גוי שמקדיש בהמה למזבח נקראת "קדשי ה'", דרבי שמעון סובר שאינם קדשי ה', [דאין כח ביד גוי להקדיש לה' ממש, דאף על פי שבהמתם קדושה קדושת הגוף, דהרי קריבה על גבי המזבח, אבל אינה נחשבת קדשי ה', והיא בחינה אחרת מקדשי בני ישראל], לפיכך לרבי שמעון אין בהם מעילה פיגול ונותר, דכל אלו אין אלא בקדש ה', אבל רבי יוסי סובר דגם גויים שמקדישים למזבח נקראים קדשי ה', לכן חייבים עליהם במעילה פגול נותר וטמא.

ועל פי זה יתבאר היטב, דהנה לרבי שמעון דאין כח ביד בן נח להקדיש קדשי ה', בודאי בן נח אינו יכול להיות שותף בקרבן התמיד, דכתיב (במדבר

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

בם, רבי יהודה אומר בהם אין הנקבות בסרוס. הסמ"ג פירש, דלענין הקרבה (גם כן [עיין הערה]) פליגי, אם פסול נקבה מסורסת,

זכרים בין נקיבות, הרי זה חייב. רבי יהודה אומר, מסרס זכרים חייב, מסרס נקבות פטור.

[א. ה. מלשון רבינו מוכח שסובר שהסמ"ג והתוספתא לא נחלקו, ושניהם מודים שנחלקו גם באיסור סירוס וגם באיסור הקרבה, שהרי כתב בסברי הסמ"ג "גם כן", וכן להלן משהו בין התוספתא לסמ"ג, והוא תמוה מאוד, דהרי מבואר שנחלקו, כמבואר בלשון הסמ"ג, וה' יאיר עיני].

אבל יש לדקדק על דברי הסמ"ג, דמפרש דנחלקו ת"ק ורבי יהודה בדין הקרבה של נקבה מסורסת, הא האי קרא דהקרבה איירי בבני נח, ובני נח אינם מקריבים אלא עולות, דנחלקו בזה (מנחות עג, ב) רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא, דלרבי עקיבא אין מקריבין אלא עולות [והלכה כרבי עקיבא, וכן פסק הרמב"ם (מעשה הקרבנות ג, ב)] ועולות אינם אלא זכרים, אם כן על כורחך פסוק כו איירי רק בזכרים ולא בנקבות, ואיך לומד תנא קמא לרבות דנקבה שסירוסה פסולה להקרבה.

יש לומר, דעל כורחך פסוק כו איירי גם בבני ישראל, דהנה כתיב ביה "לא ירצו לכם", ובעובד גילולים המקריב לא שייך ריצוי, דאינו בר הרצאה, כמבואר בזבחים (מה, ב), דמטעם זה למדו חז"ל דאין הציץ מרצה על עובדי גילולים, [והטעם פירש רש"י (שם) "לאו בני הרצאה - להקב"ה הם, שאינו מתרצה להם].

ועוד יש לומר, דעל כורחך האי קרא איירי גם בבני ישראל, על פי דברי הספרא (שם), דלפני זה דרשו מהאי קרא שלא יטול מגויים שקלים לקרבנות ציבור, וז"ל "מנין שאין מקבלים שקלים מן הגוי, תלמוד לומר ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה, אין לי אלא תמידים שהם קרוים לחם שנאמר את קרבני לחמי לאשי, שאר כל קרבנות הציבור מנין תלמוד לומר מכל אלה" ע"כ, וכיון דהכתוב איירי בישראל, שפיר דרשו משחתם לרבות נקבות לקרבנות ישראל, דנקבות פסולות אם סירס הנקבה.

אבל יש לדקדק, לרבי יהודה דחולק על תנא קמא ולא לומד ממשחתם סירוס בנקבה, מה ילמד ממשחתם. לפיכך נראה דלא כקרבן אהרן, ובין תנא קמא ובין רבי יהודה דרשו כל אחד לשיטתו מהא דכתיב "משחתם בהם מום במ" לרבות נקבה או למעט נקבה. דהנה, סרוס בזכר ניכר באברי הזרע, אבל בנקבות הסרוס הוא בפנים ואינו גלוי, דכלי הזרע שלה בפרוזודור הרחם, בפנים, לפיכך סובר תנא קמא, דמדכתיב "משחתם בהם מום במ" בא ללמד דאפילו אם המשחת אינו ניכר בחוץ, אלא בהם בפנים, גם כן הוי סירוס,

(כב, כה) משחתם בהם מום במ. בתורת¹³ כהנים (פרק ז פיסקא יב), מנין שהנקבות בסרוס, תלמוד לומר כי משחתם בהם מום

¹³ [נג] [כב, כד-כה] — "כד) ומעוף ונתות ונתוק וקרית לא תקריבו לה' ובאראצכם לא תעשו: (כה) ומיד בן נכר לא תקריבו את לחם אלהיכם מכל אלה כי משחתם בהם מום במ לא ירצו לכם" ע"כ. "משחתם" פירש רש"י על פי תרגום אונקלוס דהיינו חבלה. ופשט הכתוב הוא, שאת כל בעלי המום המנויים לעיל לא תקריבו, כי החבלה הזו, הוא מום במ ולא ירצה. והנה בפסוק כד כתוב איסור סירוס, דכתיב "ובארצכם לא תעשו כו", ופסוק כה איירי באיסור הקרבה, דכתיב "לא תקריבו כו" כי משחתם כו' מום במ לא ירצו" היינו לה'.

אבל יש לדקדק, מדוע כתבה תורה תיבת "משחתם בהם מום במ", דנראה כשפת יתר, לפיכך דרשו חז"ל בספרא (פרשה ז, תחילת פרק ז, פסקא יב) וז"ל "מנין שהנקבות בסירוס, תלמוד לומר כי משחתם בהם מום במ, רבי יהודה אומר בהם אין נקיבות בסירוס, כי משחתם בהם מום במ לא ירצו לכם, מלמד שאין מרצים" עכ"ל. הנה נחלקו בסירוס נקבה, דתנא קמא סובר דמשחתם בא לרבות סירוס בנקבה, ורבי יהודה חולק בזה דאין סירוס לנקבה [ולא מבואר מה יעשה עם הכתוב ומשחתם מום במ].

ויש לחקור, במה נחלקו, האם נחלקו באיסור סירוס, דהיינו המסרס את הנקבה האם לוקה, או שנחלקו באיסור הקרבה של נקבה מסורסת, או דבתרווייהו פליגי. ומפשט הכתוב נראה דנחלקו לענין הקרבה בלבד, דהרי "משחתם" דממנה למדנו סירוס בנקבה, בדין הקרבה איירי בפסוק כה, ולא באיסור סירוס הכתוב בפסוק כד, וכן הוא מפורש בסמ"ג שסובר שאין איסור לסרס נקבה, ומפרש, דתנא קמא בספרא דאוסר סירוס בנקבה איירי רק לענין הקרבה, וז"ל (לאוין סימן קכ) "והמסרס את הנקבה, בין באדם בין בבהמה בין בשאר מינים פטור (ע"פ רמב"ם שם). והא דתניא בת"כ (שם) מניין שאף הנקבות בסירוס, תלמוד לומר (ויקרא כב, כה) כי משחתם בהם מום במ, לאיסור הקרבה מרבה אותם, כמו שכתוב בסוף המקרא, לא תקריבו, ולא לאיסור סירוס (ע"פ יראים סי' שמב) "עכ"ל, מבואר דמפרש דברי הספרא, דנחלקו רק לענין הקרבה, ורק להקרבה אוסר תנא קמא נקבה מסורסת, אבל לענין איסור סירוס מודה תנא קמא דאין איסור לסרס נקבה.

אבל בתוספתא מפורש דמחלוקת תנא קמא ורבי יהודה בסירוס נקבה, הוא לענין איסור סירוס, [וסוברים דמשחתם דבא לרבות סירוס בנקבה, עולה על הכתוב לעיל ובארצכם לא תעשו], וז"ל התוספתא (מכות, פרק ה) "והמסרס את האדם ואת הבהמה ואת החיה ואת העופות, בין גדולים בין קטנים, בין

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

(תורת כהנים, פרשה ז, תחילת פרק ז, פיסקא ט) דמעוך ונתוק וזרות אף בביצים, ואף על גב דלא מינכר, רק דבליטין טפי, מומא הוי, וזהו דדריש מן בהם, היינו, שהסרוס בהם, ולעולם בזכרים דוקא. ולפי פירוש הסמ"ג, הא דפליגי לעיל (תורת כהנים, שם) במעוך כו' בביצים, היינו דוקא שהוא בידי שמים וכיוצא בזה, באופן דלאו מסורס הוא, דאי לאו הכי סירוס פסול, או בביצה אחת שנכרתה, וכל זה דחוק. וכפי הנראה, דסרוס לא הוי מומא, כיון שהוא בנקבות בפנים ואינו בגלוי. והקרבת אהרן פירש לדבר פשוט, דלהקרבה גם רבי יהודה מודה דפסול, וזה אינו. ורבנן ילפי מזה לחיוב עשייה הסרוס בנקבות, וקאי על ובארצכם לא תעשו, ורבי יהודה סבר לענין הקרבה קאי קרא ומיירי בביצים, והיינו, דקא משמע לן דמה דבליטין או קמיטי הוה מומא, והך הכירא פורתא מום גלוי מיחשב. ודו"ק. ובזה מתיישב מאי דפסק רמב"ם (ביאת המקדש ז, ח), דסרוס ביצים הוה מום [כרבי

וכדמשמע פשטא דקראי, והוא הדין לענין חיוב מלקות על עשייה, כדמפורש בתוספתא מכות (פרק ה), עיין שם. ונראה, דלמאן דאמר דבני נח אינן מקריבין רק עולות, (וכמו דפליגי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא בהא מילתא (מנחות עג, ב)), ואם כן ליכא רק זכרים, ואיך שייך למדרש משחתם בהם על נקבות. אולם, הא כתיבא לא ירצו לכם, ובעובד גילולים המקריב לא שייך, דלאו בר הרצאה נינהו (זבחים מה, ב), ועל כרחך דעל ישראל קאי. ולמאי דמפרש (תורת כהנים, שם), דקאי על הקרבת קרבנות צבור משל עובדי גילולים, אתי שפיר לא ירצו לכם. אך טעמא דתנא קמא נראה, דדריש, דסרוס בזכר מנכר באברי הזרע, אבל בנקבות הסרוס הוא בפנים ואינו גלוי, דכלי הזרע שלה בפרוזדור הרחם, בפנים, ולזה דריש, משחתם בהם מום בס, היינו שהמשחת אינו ניכר רק בפנימיות גופם, וזהו בהם [ודלא כהקרבת אהרן]. ולפי זה ניחא שפיר, דרבי יהודה יסבור לעיל

ובא ללמד על סירוס נקבה.

אבל רבי יהודה לומד ממשחתם בהם מום בס דרשה אחרת, דהנה לעיל בתורת כהנים (פסקא ט) סובר רבי יהודה, דהא דכתיב מעוך כתות נתוק וזרות איירי גם ביצים, אף על פי שאינו ניכר בחוץ הכריתיה שהם בתוך כיס, רק שהם בולטין הוי מום, ובא הכתוב ללמד שסירוס הוא אפילו שאינו ניכר בחוץ כמו הגיד, אלא אפילו בביצים, וזה הכונה "משחתם בהם מום בס", היינו שהמום אינו ניכר כל כך, אלא בולט בלבד גם הוי מום, ומכל מקום זה דוקא בזכרים, דמכל מקום הוא בולט, אבל לא בנקבות שהסירוס הוא בפנים ממש, ותנא קמא סובר שסירוס זכרים הוא רק בגיד, והא דכתיב משחתם כו' בא ללמד על סירוס נקבה.

"ולפי פירוש הסמ"ג, הא דפליגי לעיל (תורת כהנים, שם) במעוך כו' בביצים, היינו דוקא שהוא בידי שמים וכיוצא בזה, באופן דלאו מסורס הוא, דאי לאו הכי סירוס פסול, או בביצה אחת שנכרתה, וכל זה דחוק".

והנה לפי המפרשים דנחלקו תנא קמא ורבי יהודה באיסור סירוס נקבות וכתב בקרבן אהרן (שם) דבין רבי יהודה ובין תנא קמא דורשים דמשחתם בא לרבות נקבה, אלא דתנא קמא סובר דהכתוב בא לאסור סירוס, ועולה "ומשחתם" על ובארצכם כו', ורבי יהודה סובר דמשחתם בא לאסור הקרבה, דהוא מום אפילו בנקבה מסורסת, אבל אין איסור סירוס בנקבה. אבל לאור המבואר דרבי יהודה דורש ומשחתם ללמד על איסור סירוס בביצים, אם כן אין צורך לפרש כן, דנראה דחוק לומר שנקבה מסורסת הוי

מום, כיון דאינו ניכר כלל שיש לה מום, שהוא בפנים, לכן נראה דהכל מודים שנקבה מסורסת אינה בעלת מום, כיון שאינו ניכר, אלא דתנא קמא סובר ד"משחתם" בא ללמד על איסור סירוס נקבה, ועולה על "ובארצכם", ורבי יהודה סובר ד"משחתם" עולה על איסור הקרבה, כפשטות הכתוב, ולא בא ללמד על סירוס נקבה, אלא על זכר מסורס בביצים שאסור בהקרבה, אבל נקבה מסורסת מותר בהקרבה, וכן מותר לסרסה, וקא משמע לן קרא, שאפילו מום בביצים בלבד ולא בגיד הוי מום, אף על פי שנקבה מסורסת מותרת, כיון שמכל מקום הביצים בולטין, והוי מום, והיכר קטן זה נחשב למום גלוי.

ועל פי זה יתיישב לנו פסקי הרמב"ם, דפסק (ביאת המקדש ז, ח), דסרוס ביצים הוה מום כרבי יהודה, ואף על פי כן פסק (עבדים ה, ד) דעבד אינו יוצא לחירות אם האדון סירסו בביצים, דאינו מום בגלוי. ולאור המבואר יש לומר דבאמת לא הוי מום בגלוי, אלא שהכתוב מחדש לנו דין מיוחד באיסור סירוס, דאפילו שאינו בולט הוי סירוס, דהוא גזירת הכתוב ומשחתם בהם מום בס, דאפילו שהסירוס הוא במקום שאינו גלוי חייב, דמכל מקום הביצים בולטין, ואין זה מקום גלוי לענין יצאת עבד, ואף על פי שבגמרא (קידושין כה, א) מוכח לכאורה ששני דינים אלו תלויים זה בזה, דאם הוי מום, עבד יוצא בהם לחירות, ואם לא הוי מום אין יוצא בהם לחירות, כבר מוכיח בספר המקנה (שם, ד"ה אלא נראה) דעל כורחך אינם תלויים זה בזה, ומישיב שם ביאור הסוגיא, ואין כאן מקומו. ומבואר הכל בסייעתא דשמיא.

משך חכמה

פרשת אמור, פסקא מז - נג

מאת הגה"ק רבי מאיר שמחה הכהן זצוק"ל מדווינסק

בעל מחבר ספר "אור שמח" על הרמב"ם

עם ביאור בינת החכמה - מאת יצחק בירך דסקל

גליון מס' תשפ"ד - לה טל: 052-7611435 מייל: y.b.daskal@gmail.com כל הזכויות שמורות ©

כה, א. ועיין במקנה שם. וכל זה חדש, וצריך ביאור עוד אם ירצה
השם¹⁴.

יהודה, ועיין כסף משנה (שם) שחקר טעמו], ופסק (עבדים ה, ד)
דעבד אינו יוצא לחירות, דגמרא משוה להו במסכת קידושין דף

הגיד הוי מום, ואסור בהקרבה, אבל אין איסור סירוס בנקבה לפי
רבי יהודה, וגם בהקרבה מותר נקבה מסורסת, ואינה מום
להקרבה רק מום בבצים, הן להקרבה והן לאיסור סירוס, כדיליף
רבי יהודה לפני כן בספרא. ועיין ביאור רחב בנושא, בפנים.

¹⁴ תמצית דבריו: בספרא נחלקו בזה רבנן ורבי יהודה, ועל פי
ביאור המשך חכמה, לרבנן, בא הכתוב ללמד שיש איסור סירוס
גם בנקבה, ועולה על הכתוב לעיל ובארצכם כו', דאפילו שמשחית
במקום שאינו ניכר "מום במ", עובר באיסור סירוס, אבל
להקרבה אינו מום דאינו ניכר. ורבי יהודה לומד שהכתוב אינו
עולה על איסור סירוס, אלא על הכתוב כאן איסור הקרבה של
בעל מום, ובא ללמד, שאם נחתך בבצים אפילו שאינו בולט כמו